

Targu Talita lastele

Täna kirjutame lastest ja lastele.

1. juunil on lastekaitsepäev, koolis ja lasteaias on algamas suvevaheaeg. Suvel on põngerjatel rohkem aega koos vanemate-vanavanemate-tädide-onude või suurematel lastel ka iseiseisvalt aias, toas ja köögis talitada. Suvel jagub enam aega meisterdamiseks, eriti tore on muidugi siis, kui seda saab teha õues.

Eks igapäevane koduses mapapidamise talitamine nõuabki parajat portsu loovat lapsemeelsust, et sellest mitte tüdida. Isegi koristada võib olla huvitav, kui teha seda omamoodi. Pipi näiteks kallas ämbritäie vett maha, sidus harjad jalgade külge ja "uisutas" köögipõranda puhtaks. Seda siiski järele teha ei soovita. Kurtma võivad hakata nii alumised naabrid kui ka põrandakattematerjalid. Aga leidub ka vähem pööraseid võimalusi elu huvitavaks teha. Kindlasti mõtlete midagi välja, kui natuke nuputate.

Paljud tegemised, näiteks käsitöö ja aiapidamine, on küll ühest küljest vajalikud, kuid samas omamoodi mäng ning meelelahutus, ükskõik mis aastates inimesed sellega tegelevad.

Ja mis võiks olla veel toredam kui mängida midagi sellist, mis kaasa kisub ja põnevust pakub, kuid millest samal ajal nii endal kui teistel kasu on.

VIVIKA VESKI

LUGEJA KIRJUTAB

Tundmatu taim kasvuhuones

Saadan teile kasvuhuones roosi ümber kasvama hakanud taime foto. Pinnaseks on niiske liivasegune must muld. Taimel on paksud kausjad lehed, nende peal omakorda ümmargused kausjad õietaolised moodustised ja niitjatel vartel õrnad õied. Kui taim kasvukohalt üles võtta, hakavad õied poole tunni jooksul närtsima. Mis taim see võiks olla?

Vastab

KADRIN LINNA

Tie kasvuhuones roosipõõsa ümber kasvab sammaltaim, täpsemalt maksasammal – harilik helvik (*Marchantia polymorpha*), rahvapärased maakõrv. Teistest sammaldest erinevad maksasammal selle poolest, et neil ei ole varsi ega lehti. See, mis helvikul tundub olevat üks suur leht, on tegelikult tallus. Igihaljas tumeroheline kahekojaline sammal kasvab maadlgi ja talluse hõlmad harrunevad korrapäraselt kaheks. Talluse alaküljel asuvad rohked üherakulised risoidid, millega taim kinnitub mulda ning ammutab vett ja mineraalaineid. Peale risoidide toidavad sammalt veel talluse alaküljel paiknevad väikesed mitmerakulised väljakasvud.

Tallus paistab, nagu oleksid kõik lehed, varred ja varreharud kokku pandud, kuid seejuures ei saa eristada nende piirjooni. Talluse suurus võib olla 2–15 cm.

Temal olevaid sakilise servaga korvikesi (kausjaid moodustisi) nimetatakse sigikehakeste mahutiteks. Nende sees on muna- või kerakujulised sigikehad, mille abil võib helvik paljuneda.

Helvikul esineb nii sugutu kui ka suguline paljunemine. Sugutu paljunemine toimub eostega ja sigikehakeste abil. Sugulisel paljunemisel arenevad isastaimedel antiididkandjad, mis on pika varrega moodustised talluse pinnal ning lõpevad lameda hõlmise ketaga, milles valmivad isassugurakud.

Emastaimedel (vt pilti) arenevad arhegoonikandjad, mis on samuti pika varrega, kuid nende tipus olev ketas on sügavalt hõlmine, nagu täheke.

Eoskupras arenevad eosed, mis vabanevad kuiva ilmaga. Tuul kannab neid laiali. Eoste idanemisel niiskel pinnal tekib roheline niit, millest areneb plaatjas tallus.

Harilikku helvikut esineb kogu maailmas, samuti Eestis, kuid harva suurte kogumikena. Tavaliselt kasvab ta niisketel kohtadel: jõgede ja kraavide kallastel, pangaaluses salu- ja lodumetsas. Sageli võib helvikut leida lõkkeaseme asustajana.

Erandjuhul sobib harilik helvik iluaia niiske pinna katmiseks, aga mitte kasvuhuonesse, kuhu ta sattus ilmselt kastmisvee või mullaga.

